

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Miljödepartementet
M2019/02246/Nm
m.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

REMISSVAR

Yttrande över En utvecklad vattenförvaltning (SOU 2019:66).

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, har tagit del av rubricerat ärende och vill härmed framföra följande.

Övergripande

IVA är överlag positiv till utredningens förslag. Det är mycket värdefullt att utredningen understryker vikten av att vattenpolitiken förankras på högsta politiska nivå och att ansvaret får en tydlig utformning. IVA tillstyrker därför förslagen om att regeringen ska tillskriva riksdagen med ett förslag om en nationell handlingsplan för vattenförvaltningen.

Organisation

IVA tillstyrker förslaget att regeringen ska fastställa åtgärdsprogrammen inom vattenförvaltningen. IVA tillstyrker vidare att organisationen och ansvaret följer den ordinarie myndighetsstrukturen. Det innebär att IVA tillstyrker att de nuvarande vattenmyndigheterna avskaffas och att arbetet fördelas mellan Havs- och vattenmyndigheten, SGU och länsstyrelserna. IVA vill understryka att här krävs en plan för hur man behåller den kompetens och kunskap som idag finns på vattenmyndigheterna och att en ny organisation troligen initialt kommer kräva mer finansiering från staten, men att en centralisering på lång sikt blir mer effektiv. Man bör därför se detta över både kort och lång sikt.

Samarbete mellan myndigheter och kommuner

IVA tillstyrker särskilt utredningens förslag om ökat samarbete mellan myndigheter, länsstyrelser och kommuner. Hittills har arbetet haft en betoning på de legala förhållandena. Till exempel vad som kan åstadkommas inom ramen för tillsynen enligt miljöbalken. De rättsliga aspekterna av vattenarbetet ska självklart inte förringas, men att nå god status i Sveriges vattenförekomster kommer att kräva helt andra arbetsformer. Utan ett förtroendefullt samarbete mellan myndigheter och kommuner med tydligt fokus på att åstadkomma förbättringar kommer målen för vattenförvaltningen aldrig att kunna nås. IVA ser att det finns mycket att vinna om man är lösningsorienterad och samarbetar, vilket också öppnar för ett bättre samarbete med det privata näringslivet.

Övervakning

IVA tillstyrker utredningens förslag om samarbete runt övervakning och provtagning. Den nuvarande ordningen innebär att kommunernas, vattenvårdsförbundens och privata företags provtagningar och analyser inte utnyttjas inom den statliga vattenförvaltningen. Det gör att underlagen för beslutsfattande blir mer bristfälliga och ofullständiga än de skulle behöva vara. Även inom vattenövervakningen behövs närmare samarbete mellan statliga myndigheter och kommuner. Här skulle ett utökat samarbete med det privata näringslivet ge mer data/information för bättre analyser.

Kungl. IngenjörsvetenskapsAkademien (IVA)

Besöksadress: Grev Turegatan 16, Stockholm
Postadress: Box 5073, 102 42 Stockholm
Telefon: 08-79 1 29 00

www.iva.se

Finansiering och vattenförvaltningsavgift

På vattenförvaltningens område är miljö kvalitetsnormer i praktiken legala mål för hur vattenkvaliteten eller statusen för en vattenförekomst ska vara vid en viss, bestämd tidpunkt. Det är myndigheter och kommuner som har ansvaret för att miljö kvalitetsnormerna uppnås eller följs. Utredningen understryker vid flera tillfällen behovet av finansiering. IVA understryker utredningens olika förslag om gemensam finansiering. Det kommer inte att vara möjligt för kommunerna att bära ansvaret för att åtgärder vidtas. Det är därför viktigt att framhålla vad utredningen skriver på sid 633 att den kommunala finansieringsprincipen innebär att staten inte utan finansiering får införa nya obligatoriska uppgifter, göra tidigare frivilliga uppgifter obligatoriska eller ändra ambitionsnivån på befintliga uppgifter. Utredningen anför därför att genomförande av utredningens förslag måste förenas med förslag på finansiering.

IVA tillstyrker förslaget om att utreda en ny vattenförvaltningsavgift. Det kommer att vara nödvändigt för att finansiera alla de åtgärder som särskilt kommunerna behöver ansvar för. Det stämmer också med vattendirektivets regler.

Målen för vattenförvaltningen

Utredningen föreslår att målen för vattenförvaltningen skrivs in i miljöbalken. I en ny bestämmelse i 5 kap 13 § miljöbalken föreslår utredningen följande:

Sveriges yt- och grundvatten ska förvaltas i syfte att

1. skydda och förbättra de akvatiska ekosystemen,
2. främja en hållbar vattenanvändning baserad på ett långsiktigt skydd av tillgängliga vattenresurser och
3. mildra effekterna av översvämning och torka.

IVA anser att det är ett bra förslag. Man skulle kunna uppfatta utredningens förslag som ett fjärmande från kravet i vattendirektivet på att återställa vattenförekomsternas kvalitet till ett bedömt referensvärde. Om det är utredningens avsikt vill IVA instämma i en sådan ståndpunkt. Kravet på återställande skapar en rad problem inte minst i urbana miljöer. Hela problematiken av kraftigt modifierade vattenförekomster (KMV) och vilken betydelse tillämpningen av ett sådant undantag har i praktiken skulle därmed kunna minska.

Statens nämnd för normgivning på vattenförvaltningens område

Utredningen föreslår att miljö kvalitetsnormerna – dvs målet för statusen i respektive vattenförekomst – ska fastställas av en nyinrättad statlig nämnd. Nämnden har mer permanent karaktär och är sammansatt av företrädare för olika intressen, men leds av en ordförande som är domare med erfarenhet från mark- och miljödomstol. Sammansättningen liknar den som gäller för arbetsdomstolen.

IVA tillstyrker utredningens förslag. Man skulle kunna gå ytterligare ett steg och ge kommuner möjlighet att få miljö kvalitetsnormen för en vattenförekomst prövad av nämnden. Det gäller tillämpning av undantagen i vattenförvaltningsförordningen och därmed tillhörande frågor. Eftersom kommunerna har ett ansvar för att miljö kvalitetsnormerna för en vattenförekomst inom kommunen följs vore det rimligt att kommunen kunde få frågan prövad.

Konstruktionen att miljö kvalitetsnormer ska beslutas som en föreskrift gör det svårt att utforma ett sådant regelverk. För tillståndsgivna verksamheter finns dock redan med nuvarande bestämmelser en möjlighet för såväl domstolar, länsstyrelser och kommuner att hänskjuta en fråga om riktigheten av miljö kvalitetsnormer till vattenmyndigheten för prövning. Om vattenmyndigheten inte anser att någon ändring bör ske ska frågan hänskjutas till regeringen för avgörande.

Plan- och bygglagen

En sådan prövningsmöjlighet skulle lösa en del av problematiken om miljö kvalitetsnormer för vatten inom ramen för tillämpning av bestämmelserna i plan- och bygglagen. I förarbetena till de nya bestämmelserna i 5 kap miljöbalken som trädde ikraft 1 januari 2019 meddelade regeringen att den skulle återkomma med en särskild utredning om detta (prop 2017/18:243 sid 161). Någon sådan utredning har dock, såvitt IVA känner till, inte kommit till stånd. IVA vill understryka vikten av att regeringen tillsätter denna utredning.

Ärendets hantering

Utredningens betänkande och förslag har diskuterats inom akademien och IVAs projekt "Hållbar vattenförsörjning – tillgång till rent vatten i ett föränderligt klimat".

Ärendet har handlagts av Linda Olsson, projektledare, Staffan Eriksson, temaledare, och Tord Svedberg, ordförande för IVAs vattenprojekt och ledamot av IVAs avdelning för Kemiteknik. Därutöver har andra ledamöter av IVA och deltagare i IVAs vattenprojekt lämnat synpunkter och värdefulla kommentarer.

IVAs vattenprojekt vill bidra till att skapa en bestående plattform för alla viktiga aktörer inom vattensektorn där förvaltning, forskning och utveckling och företag möts. Projektet har en styrgrupp och tre arbetsgrupper.

- Vatten som gemensam resurs – kretslopp och förvaltning
- Klimatförändringar – konsekvenser av större nederbördsvariationer
- Det urbana – hur säkrar vi vattenförsörjningen i våra växande städer och samhällen

Arbetsgrupperna består av företrädare från forskarvärlden, myndigheter, företag och kommuner.

Stockholm den 29 april 2020

Tuula Teeri
Verkställande direktör

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) är en fristående akademi med uppgift att till nytta för samhället främja tekniska och ekonomiska vetenskaper samt näringslivets utveckling. I samarbete med näringsliv och högskola initierar och föreslår IVA åtgärder som stärker hållbarhet och konkurrenskraft. För mer information, se www.iva.se.